

"קדש חייך בתורה וטהרם בעבודה" /

פעולה לשבת תנועה, על 'תורה ועבודה'. זרעים-מעלות

רציונאל:

יש סניפים בארץ ובעולם, יש פעולות ויש טיולים, יש כפרי סטודנטים, גרעיני נח"ל, גרעיני שינש"ינים, גרעיני שירות לאומי, יש קהילות בוגרים... התנועה לא מפסיקה לפעול כל הזמן, ובכל כך הרבה מישורים! שבת תנועה זו הזדמנות לעצור לרגע, להתבונן על המפעל הגדול הזה ולשאול את עצמנו: מה זו בעצם תנועת בני עקיבא? מה ערכי היסוד שלה? מה החידוש שלה בעולם? בפעולה זו נכיר את הערכים עליהם מושתתת התנועה ואליהם היא מחנכת. נתמקד במושג "תורה ועבודה", נבין את הייחודיות שלו ואת המשמעות שלו לחיים שלנו.

מטרות:

1. החניכים ילמדו על משמעות המושג "תורה ועבודה".
2. החניכים יכירו ויפגשו את חידושו של המושג בעולם.
3. החניכים יבחרו דרך פעולה למימוש ערך ה"תורה ועבודה" בפעילות השבטית.

מהלך הפעולה:

שלב א': חשיפה למושג "תורה ועבודה"

בשלב א' יש שתי אפשרויות: אפשרות א' פשוטה יותר, אפשרות ב' פעילה יותר אך גם דורשת יותר הבנה. בחרו את האפשרות שמתאימה לשבט שלכם.

אפשרות א':

- פזרו על הרצפה את כרטיסיות המושגים (נספח 1). בקשו מהחניכים לחלק את הכרטיסיות לשתי קבוצות: מושגים שקשורים לתורה ומושגים שקשורים לעבודה.
- בשבטים גדולים אפשר לפצל את השבט לקבוצות ולבקש מכל קבוצה לעשות בנפרד את המשימה.
- דיון במליאה: בקשו מהחניכים להסביר מדוע בחרו לחלק את המושגים באופן הזה? מה גרם להם לחשוב שמושג קשור לתורה ולא לעבודה וכן להפך? האם יש מושגים שמתאימים לשתי הקטגוריות, ולמה?
- אם עשיתם את המשימה בקבוצות, השוו בין החלוקות של הקבוצות השונות ובדקו אם יש חלוקות שונות, אם כן, דברו עליהם.

אפשרות ב':

- חלקו את השבט לשתי קבוצות ובקשו מכל קבוצה נציג שיצא החוצה. כל קבוצה מקבלת קטגוריה מסוימת (נספח 2), וכל חברי הקבוצה בוחרים לעצמם "שמות" מתוך הקטגוריה. הקטגוריות של שתי הקבוצות יהיו הפוכות זו מזו. (לדוג': קבוצה א' "ערים בעולם", קבוצה ב' "ערים בארץ". כל חניך בוחר לו שם מתוך הקטגוריה: קבוצה א': לונדון, פריז, ניו יורק. קבוצה ב': ירושלים, תל אביב, באר שבע).
- קראו לנציג הראשון להיכנס פנימה. המטרה של החניך היא לזהות כמה שיותר מהר מה ההגדרות שניתנו לקבוצות. בכל פעם הוא יבקש מחניך אחר להגיד את ה"שם" שלו, עד שיזהה את הקטגוריות. לאחר שהנציג הראשון זיהה את הקטגוריות, קראו לנציג השני שנשאר בחוץ. המטרה של הנציג השני זהה. המנצח יהיה הנציג שהצליח לזהות מהר יותר ועם פחות "שמות" את הקטגוריות (דוג' למשחק, נספח 2).

- ההגדרה האחרונה שתיתנו לקבוצות היא "תורה" מול "עבודה".
- לאחר שסיימתם, שבו במעגל ושאלו את החניכים כיצד הם בחרו את המושגים שקשורים לתורה ועבודה? מה גרם להם להחליט שמשהו מסוים קשור לתורה ולא לעבודה, וכן להפך?

שאלו את החניכים האם המושגים "תורה ועבודה" הם מושגים הפוכים זה מזה או לא?

שלב ב': בירור מושג "תורה ועבודה"

- קראו את הסיפור על יוסי (נספח 3).

שאלו את החניכים מה הם חושבים על יוסי? האם אתם חושבים שיוסי פעל נכון? אילו דברים יוסי פספס בדרכו ללמוד תורה? מה ערכו של לימוד התורה של יוסי?

שלב ג': החניכים יחשפו לחידושו של המושג בעולם

- למדו את המשנה ממסכת אבות (נספח 4).

דונו עם החניכים: מה היחס של המשנה ללימוד תורה? המשנה מדייקת מהו לימוד תורה רצוי. מה לומדים מדיוקים אלו ולמה המשנה מתייחסת בחריפות כ"כ לאדם שלומד תורה לעצמו (למשל יוסי)? מה היחס בין תורה לעבודה במשנה?

הסבירו את המושג "תורה ועבודה". מה היא תורה ומה היא עבודה?

הסבירו לחניכים כי בעבר, תורה ועבודה הלכו יחדיו (לדוג': עם ישראל עבד את האדמה, היו לו מצוות התלויות בארץ שכיוונו אותו כיצד לעבוד). אך בגלות התנתקה התורה מהעבודה, והעולם ה"דתי" הפך לעולם הקהילתי – כשרות, בית כנסת, הלכה וכד'. כאשר התחילה ההשכלה, אוניברסיטאות, עבודה במסגרת גויים וחילונים, ציונות ועליה לארץ, נוצרה חלוקה (לא מוחלטת, אבל בגדול): החרדים בחרו בעולם התורה והתנתקו מחיי העבודה, ומהצד השני הציונות בחרה בחיי עבודה והתנתקה מחיי לימוד התורה. תנועת בני עקיבא חרטה על דגלה את הערכים "תורה ועבודה" מתוך אמונה שהתורה היא רחבה יותר ממה שנהגו לחשוב עד אז. גם עניינים שכביכול הם שייכים להגדרה "עבודה" כמו יישוב הארץ, עזרה וחסד, צדק חברתי, פיתוח וקידום העולם, גם הם קשורים בתורה בקשר הדוק. התורה מנחה אותנו לחיי עשייה, ונותנת את הרוח, הקדושה והכיוון שבחיי העשייה. בעבר חשבו שיש הפרדה ברורה בין ענייני קודש לענייני חול, העניינים הפיזיים של בניין עמ"י בא"י היו נחשבים כחול. תנועת בני עקיבא חידשה את מושג ה"תורה ועבודה" הישן וחרטה אותה על דגלה. אין הפרדה כזו, כל מה שקשור לבניין האומה: יישוב הארץ, אומה מוסרית וחזקה פיזית ורוחנית, כל אלה הם דברים שקשורים לתורה לא פחות משמירת שבת וכשרות. חיבור זה לא מכשיר את העשייה בלבד, אלא קורא גם להתחזקות דתית בלימוד התורה ושמירתה גם בעולם העשייה.

- [רשות: לשבטים הרוצים להעמיק בלימוד ובדיון סביב המושג, ניתן לחלק לחניכים את הקטע בנספח 5 ולהסביר אותו].

שלב ד': סיכום וחשיבה להמשך

חשבו יחד עם החניכים על אנשים שמבטאים בחייהם את ערכי "תורה ועבודה" (נספח 6), כלומר הם חיים חיי תורה שמעורבים בענייני החול ומעלים את שני העולמות מעלה בעזרת השילוב ביניהם.

- לסיכום: חשבו עם החניכים באילו תחומי עשייה של השבט, השבט משלב תורה ועבודה. חישבו על נקודות עשייה שבטיות בהם אתם יכולים להעמיק את החיבור בין המושגים, ולהשתייך לשרשרת הדורות שפועלים לאור תפיסת העולם של "תורה ועבודה".

נספחים

נספח 1:

שיעור תורה

מבחן במתמטיקה

עזרה לחבר

מסיבת יומולדת

טיול בשוויץ

מסע בבני עקיבא

בישול אוכל לשבת

בישול אוכל טעים

שיעורי בית

חוג כדורגל

נספח 2:

רעיונות להגדרות: ערים – יישובים, דברים שקשורים לבית ספר – דברים שקשורים לסניף, מאכלים מתוקים – מאכלים מלוחים, שמות של ילדים מהשבט – שמות של ילדים לא מהשבט.

לדוגמה: יוסי נציג קבוצה 1 וחיים נציג קבוצה, יצאו החוצה. בינתיים קבוצה 1 קיבלה את הגדרה "ערים בארץ" וקבוצה 2 קיבלה את ההגדרה "ערים בעולם". יוסי נכנס ראשון, הוא מבקש מחניך אחד מקבוצה 1 לומר לו את המושג שלו, החניך אומר לו "ירוחם", יוסי מבקש מחניך מקבוצה 2 לומר לו את המושג שלו, החניך אומר לו "פריז". יוסי חושב לעצמו "אולי זה מקומות באירופה מול מקומות בארץ? אולי זה ערים קטנות מול ערים גדולות?" בגלל שהוא עדיין לא הבין את החוקיות הוא מבקש מחניך נוסף מקבוצה 1 לומר לו את המושג שלו, החניך אומר "ירושלים", יוסי חושב לעצמו "ירושלים זאת עיר גדולה, לכן לא יכול להיות ערים גדולות מול קטנות." כדי להיות בטוח בתשובה שלו הוא מבקש מחניך נוסף מקבוצה 2 לומר לו את המושג שלו, החניך אומר "ניו יורק". יוסי מבין שהמשותף בין ניו יורק לפריז הוא ששתיהן ערים בחו"ל ואילו ירושלים וירוחם הן ערים בישראל ולכן הוא אומר שהתשובה היא ערים בישראל מול ערים בחו"ל. אחרי יוסי נכנס חיים, הוא עושה את אותן הפעולות כמו יוסי, אך הוא הצליח לענות את התשובה הנכונה לאחר ששמע רק 3 חניכים ולא 4, לכן חיים הוא המנצח בסיבוב הזה.

נספח 3:

יוסי הוא ילד חמוד ביותר

שיום אחד חשב – מה בחיים שלו חסר?

מהר מאוד הוא הגיע למסקנה

שהוא רוצה להיות צדיק, חכם בתורה.

חיש קל הוא שינס את מתניו,

ויצא מחדרו עם ספרי קודש בידיו,

הוא תכנן ללכת לבית המדרש,

שם יוכל ללמוד ללא חשש.
אך בדיוק כשיצא מדלת החדר,
אמו ביקשה שיוריד את הזבל.
יוסי לא רצה לבזבז את זמנו,
ולכן התעלם ורץ ללימודו.
כשכבר נהיה מאוחר ואת לימודו הוא סיים,
ולאחר שבכוונה גדולה התפלל,
יצא יוסי מבית המדרש,
כדי ללכת לישון בביתו ולקום מחר ליום חדש.
בדרכו הביתה הוא ראה קבוצת חילים,
ומיד עליהם נתקף רחמים,
כיוון שבטח ללימוד תורה אין להם זמן,
אפילו לא לספר קטן.
לאחר דקה של הליכה מהירה,
ראה יוסי בקצה השדרה,
ילד קטן עומד ובוכה,
כי את אמא שלו הוא לא מוצא,
יוסי ניגש אל הילד ושאל בתקיפות:
"מה המספר טלפון של אמא, ילד?"
הילד כל כך נבהל מהטון הקשוח,
שהוא לא הצליח לדבר ורק המשיך לצרוח.
כשיוסי ראה שאין לו איך לעזור,
הוא הלך לביתו והשאיר את הילד מאחור.
כשנכנס לביתו ראה את אחיו צביקה,
ששקד על תרגילים במתמטיקה.
"למה את זמנך אתה מבזבז?"
שאל יוסי את אחיו,
"איך לא לעסוק בתורה אתה מעז?"
אז צביקה ענה לו ללא כל יראה:
"להבין מתמטיקה זה להבין את הבריאה,
אם אדע טוב את החוקים והכללים,

אולי יום אחד אפתח דברים מדהימים."

יוסי הלך לחדרו וחשב,

כמה וודאי הקב"ה נעצב,

שיש כל הרבה אנשים בעולם,

שמבזבזים את זמנם על דברים חסרי טעם,

שמסקיעים בכל מיני דברים מיותרים,

כמו לימודי חול או עזרה לאחרים,

שלא רואים את התורה כמרכז חייהם,

ושכמה חבל עליהם.

נספח 4:

"ר' ישמעאל אומר: הלומד על מנת ללמד - מספיקין בידו ללמוד וללמד, והלומד על מנת לעשות - מספיקין בידו ללמוד וללמד, לשמור ולעשות. רבי צדוק אומר: אל תעשם עטרה להתגדל בהם (להתגאות בתורה), ולא קרדום לחפור בהם (להתפרנס מהתורה). וכך היה הלל אומר: ודאשתמש בתגא חלף (המשתמש בכתרה של תורה חולף מהעולם). הא למדת: כל הנהנה מדברי תורה נוטל חייו מן העולם"

(משנה מסכת אבות, פרק ד משנה ה)

נספח 5:

הרב יעקב אריאל

יש ערכים הגנוזים בתורתנו שהזמן גרם להבליטם וליישמם.

לפעמים תנאי החיים החיצוניים אינם מאפשרים לנו לגלות את כל עומקה ועושרה של תורתנו. הגלות, למשל, לא אפשרה לנו לקיים מצוות התלויות בארץ ישראל, בממלכתיות, בחברה הנושאת על עצמה תפקידים רבים.

"תורת ה' תמימה משיבת נפש". רק כאשר התורה היא בשלמותה ובתמימותה - היא משיבת נפש. לפעמים נוצרות לנו הזדמנויות הגורמות לנו לגלות בתורה חלקים נוספים שלא שמנו לב אליהם לפני כן.

"העבודה" היא איפה, חלק בלתי נפרד של התורה התמימה.

נספח 6:

- חפאים / בעלי מקצועות
- אנשים שמתעסקים בבנייה ובניין הארץ
- אנשים שמתנדבים בקהילה
- אנשים שתורמים מזמנם או מהידע שלהם למען מטרה כלשהי
- בנות שירות או חיילים
- ההורים שלכם, שמחנכים אתכם לתורה ומצוות תוך דאגה גדולה לשלומכם הפיזי והנפשי
- חקלאים שומרי שמיטה ומצוות התלויות בארץ

- מדענים ומפתחים טכנולוגיים (יש טכנולוגיות כמו מכון צומ"ת שממש נותנות מענה לצרכים בעולם הדתי)
- חשבו על עוד רעיונות משלכם...